

ROLUL INSTITUȚIEI PARLAMENTULUI ÎN SISTEMUL POLITIC AL REPUBLICII MOLDOVA

Igor BUCATARU

Știința politică este „povestea instituțiilor” [1, p.128]. Instituțiile politice sunt entități atât empirice (abordarea tradițională), cât și normative (raportate, în special, la comportamentul politic). Studiul de față se axează pe cazul uneia dintre cele mai importante instituții empirice, formalizate ale democrației – instituția parlamentară. Parlamentarismul ca fenomen reprezintă chintesența guvernării democratice.

În conformitate cu prevederile Constituției, Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil [2]. Forma de guvernământ a statului este republica, deci guvernarea este realizată prin reprezentanții aleși de către cetățenii cu drept de vot. Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție. Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului, cu un mandat de patru ani. În componența Parlamentului se aleg 101 deputați, care, în exercitarea mandatului, sunt în serviciul poporului, orice mandat imperativ fiind considerat nul. Parlamentul se întrunește în două sesiuni ordinare pe an. Prima sesiune începe în luna

februarie și nu poate depăși sfârșitul lunii iulie. A doua sesiune începe în luna septembrie și nu poate depăși sfârșitul lunii decembrie. Parlamentul se întrunește și în sesiuni extraordinare sau speciale, la cererea Președintelui Republicii Moldova, a Președintelui Parlamentului sau a unei treimi din deputați [3].

Conform legislației în vigoare, alegerile parlamentare în Republica Moldova se desfășoară în baza scrutinului reprezentării proporționale, tot teritoriul țării constituind o circumscripție electorală [4]. Acest tip de scrutin se bazează pe principiul că mandatele din Parlament sunt distribuite în mod proporțional în funcție de voturile exprimate de alegători pentru un concurent electoral sau altul. Parlamentul devine astfel o reflexie politică a opțiunilor electoratului. Existența pragului de reprezentare împiedică fragmentarea politică excesivă a legislativului. Rolul principal în cursa electorală le revine partidelor politice.

Dizolvarea Parlamentului Republicii Moldova survine în următoarele circumstanțe: în cazul imposibilității formării Guvernului (în decursul de 45 de zile de la prima solicitare și numai după respingerea a cel puțin două solicitări de investitură); în cazul blocării procedurii de adoptare a legilor timp de 3 luni; dacă nu este în stare să aleagă Președintele Republicii Moldova. Atunci când survind circumstanțele menționate *supra*, se organizează alegeri parlamentare anticipate.

Sistemul politic din Republica Moldova parcurge o perioadă de regândire a coordonatelor sale funcționale. Deși revenirea la alegerile directe ale șefului de stat este prezentată drept o chestiune tehnică, cu siguranță este vorba de un impact cu mult mai semnificativ. În pofida acestui fapt, Parlamentul rămâne a fi instituția politică decizională decisivă în cadrul „jocului puterii”.

Rolul instituției este determinat de funcțiile acesteia. Funcția de reprezentare a poporului este una fundamentală pentru un stat de drept. Primordial, această funcție este pregnantă în condițiile regimului politic parlamentar, când șeful de stat este ales prin vot indirect, legislativul fiind unica autoritate politică centrală a statului împuternicită de către popor prin vot direct să exercite suveranitatea din numele său. Dar funcția de reprezentare rămâne a fi una perfect valabilă și în situația celorlalte tipuri de regimuri politice democratice.

Funcția de desemnare a autorităților publice executive și de recrutare a personalului guvernamental este o următoare activitate proprie legislativului din Republica Moldova. Parlamentul este acel care investește

Guvernul. Programul de activitate și lista Guvernului se dezbat în ședința Parlamentului. Acesta acordă încredere Guvernului cu votul majorității deputaților aleși. În baza votului de încredere acordat de Parlament, Președintele Republicii Moldova numește Guvernul.

Funcția legislativă reiese din însăși misiunea instituției parlamentare în calitate de unica autoritate legislativă a statului. Parlamentul elaborează și aprobă legi (constituționale, organice și ordinare) prin care se exprimă voința generală a poporului. Trăsăturile funcției legislative sunt: caracter complex, caracter permanent, caracter politic.

Funcția de control parlamentar se numără printre activitățile de bază ale legislativului [5, p.333-339]. De exemplu, în relația cu Guvernul există următoarele mecanisme de control parlamentar: informarea și documentarea; audieri parlamentare; întrebări și interpelări; ancheta parlamentară. În relația cu instituția Președintelui Republicii Moldova, controlul parlamentar se exprimă prin următoarele oportunități: de a monitoriza respectarea incompatibilității Președintelui Republicii Moldova; de a pune sub învinuire Președintele Republicii Moldova pentru săvârșirea de infracțiuni; de a veghea asupra respectării normelor constituționale de către Președinte. Funcția de control poate fi completată cu cea de sancționare. De exemplu, Parlamentul, la propunerea a cel puțin o pătrime din deputați, își poate exprima neîncrederea în Guvern, cu votul majorității deputaților.

Printre principalele atribuții ale Parlamentului, deduse din conținutul Constituției Republicii Moldova, ar putea fi menționate: adoptă legi, hotărâri și moțiuni; declară referendumuri; interpretează legile și asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării; aprobă direcțiile principale ale politicii interne și externe a statului; exercită controlul parlamentar asupra puterii executive, sub formele și în limitele prevăzute de Constituție; aprobă bugetul statului și exercită controlul asupra lui; declară mobilizarea parțială sau generală; declară starea de urgență, de asediu și de război; îndeplinește alte atribuții, stabilite prin Constituție și legi.

În concluzie, Parlamentul este principala autoritate reprezentativă a sistemului politic din cadrul unei societăți democratice, și în special în contextul unui regim politic parlamentar. În virtutea calității sale de organ reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului, Parlamentul ocupă un rol central în sistemul relațiilor de putere în activitatea statului. Misiunea majoră a

legislativului este determinată nu doar de caracterul său reprezentativ și de mandatul oferit de cetățenii cu drept de vot, ci și de funcțiile, și de atribuțiile acestuia.

Referințe:

1. ROHSTEIN, B. Instituțiile politice: o perspectivă de ansamblu. În: *Manual de Știință Politică* (coord. GOODIN, R., KLINGEMANN, H.-D.). Iași: Polirom, 2005.
2. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial*, 1994.
3. Lege cu privire la adoptarea Regulamentului Parlamentului nr.797 din 02.04.1996. În: *Monitorul Oficial*, 2007, nr.50/237.
4. Codul electoral, nr.1381 din 21.11.1997. În: *Monitorul Oficial*, 1997.
5. POPA, V. *Drept public*. Chișinău: AAP, 1998.